*ואמר רב דימי בריה דרב נחמן בריה דרב יוסף כגון דקבליה עליה בחד: צריכא: דאי תנא אבא ואביך בהא קאמרי רבנן דלא מצי הדר ביה משום דאבא ואביך חזו לעלמא אבל חד כבי תרי דלעלמא לא חזי אימא מודו ליה לר"מ ואי אשמעינן בהא, בהא קאמר ר"מ, אבל בההיא אימא מודו להו לרבנן, צריכא: הא מדקתני רישא דיינו וסיפא עדיו אלמא דוקא קתני? אמר ר' אלעזר *בבא הוא ואחר לפוסלן, כל כמיניה נוגע בעדותו הוא? אמר רב אחא בריה דרב איקא כגון שקרא עליו ערער, ערער דמאי: אילימא ערער דגזלנותא כל כמיניה, נוגע בעדותו הוא! אלא ערער דפגם משפחה: ר' מאיר סבר הני אמשפחה קמסהדי ואיהו ממילא קפסיל ורבנן סברי סוף סוף נוגע בעדותו הוא כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן מחלוקת בשתי כיתי עדים דר' מאיר סבר* צריך לברר ורבנן סברי: אינו צריך לברר, אבל בכת אחת דברי הכל אין יכול לפוסלן, אמרו לפניו רב אמי ורב אסי {אין שם אלא כת אחת מהו, אין שם אלא כת אחת' *והאמרת "אבל בכת אחת דברי הכל אין יכול לפוסלן" אלא} נמצאת כת שניה קרובין או פסולין מהו? אמר להן כבר העידו עדים הראשונים איכא דאמרי אמר רב אשי כבר העידו עדים הראשונים: נימא בפלוגתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל קמיפלגי דתניא הבא לידון *בשטר ובחזקה נידון בשטר דברי רבי רשב"ג אומר {נידון בחזקה והוינן בה בחזקה ולא בשטר אלא אימא} אף בחזקה וקיי"ל דבצריך לברר פליגי? לא, אליבא דרשב"ג ב"ע לא *פליגי, כי פליגי אליבא דרבי: דר"מ כרבי ורבנן אמרי לך עד כאן לא קאמר רבי התם אלא בחזקה דמכח שטרא קאתי אבל הכא דהני עדים לאו מכח אחריני קאתו אפילו רבי מודה דא"צ לברר כי אתא רבין אמר רבי יוחנן רישא

בעדים

ואמר רב דימי · הא דקתני נאמן עלי אבא כגון דקבליה עליה בחד דיין ויש שנים כשרין עמו ואפילו הכי כיון דפסול מדאורייתא מלי הדר ביה הכא נמי כיון דחד לממון לא מתכשר מלי הדר ביה: **אלמא דווקא קתני** · מדשני במילתיה דבדיינין נקט לשון יחיד ובעדים נקט לשון רבים וליתא לדריש לקיש והדרא קושיין לדוכתא והא עדים כמומחין דמו: **א"ר אלעזר** · סיפא גבי עדים בבא הוא ואחר לפוסלן דהוו להו תרי דמסהדי אפסולה ומהימני ודיינין בערכאות שבסוריא כדאוקימנא ולא פסול ממש קאמר אלא בעינא בי דינא מעליא: **נוגע בעדותו הוא** · האי בעל דין דמשום דלא ליסהוד עליה קאתי למיפסליה: **שקרא עליו ערער** · בעל דין אומר לפניו על מה הוא פוסלו ויש אחר עמו: **ערער** · שמן של פסול: **דגזלנותא** · מעיד עליו הוא ואחר שגזלן הוא: **נוגע בעדותו הוא** · משום דלא נסהיד עליה קאמר: **דפגם משפחה** · עבד הוא ממשפחת עבד שלא נשתחרר בא ופסול הוא ומשפחתו: **אמשפחה קמסהדי** · ולאו משום האי לחודיה מסהדי הלכך סהדותא אחרינא הוא ולאו כנוגע בעדות דמי: **מחלוקת בשתי כיתי עדים** · שאמר בעל דין בפניו יש לי שתי כיתי עדים בדבר זה, הביא כת ראשונה ועמד הלוה ואחר ואמר פסולין הן דהשתא לאו כנוגע בעדות הוא שהרי אמר מלוה שיש לו כת אחרת ואם ביקש ולא מצא יפסיד דקסבר ר"מ צריך בעל דין לברר ולהעמיד על האמת כל דבריו שטוען בבית דין והני מיפסלי אף לעדיות אחרות, ואם ביקש ומצא כת אחרת כשירה אף ע"פ שראשונה נפסלה הרי בירר דבריו שאמר להביאם והביא והוא לא דק דסבור שכשרים היו: **ורבנן סברי אין צריך לברר** · ויכול לומר אין לי עוד ונמצא זה נוגע בעדותו הוא ולא מיפסלי אפי' בעדות זו: **נמצאת כת שניה קרובין או** **פסולין** · ע"י עדים גמורים מהו לר' מאיר: מי אמרינן השתא ודאי נוגע בעדות הוא דאין לחבירו כת אחרת כשרה או דילמא מעיקרא מיהת כי אסהיד בעל דין ואחר עמו אקמאי למיפסלינהו, לאו נוגע בעדות הוא, דאכתי לא אשתכח כת שנייה פסולין, הכי גרסינן לה כמו שפירשתי ולא נהירא חדא דאין זה בירור דברים לר' מאיר הואיל וכת האחת נפסלין ועדיין נוגע בעדות הוא ועוד דאי נמי הוי בירור דברים בהכי, נוגע בעדות הוא, דאם לא ימצא כת אחרת כשרה אלא כת פסולה נמצא מפסיד בפסול של ראשונים דאי לא נפסלו ראשונים היה מוציא ממונו על פיהם ודבריו נבררין ע"י שניה ואע"פ שפסולין ועכשיו הוא מפסיד הלכך אומר אני דגרסינן הכי והוא עיקר דר"מ סבר א"צ לברר וזה שאמר להביא שתי כיתי עדים והביאם והאחת נפסלת אין בכך כלום שא"צ לברר דבריו ודיו בכת אחת הכשרין ואלו נפסלין לעדות אחרת ע"פ בעל דין ואחר דאינו נוגע בעדות ורבנן סברי צריך לברר ונמצא זה נוגע בעדות ולא מפסיל נמצאת כת שניה קרובין או פסולין לר' מאיר מהו: מי דא"צ לברר מ"מ עכשיו אין כאן עדות וה"ל נוגע בעדות למפרע או דילמא כי אסהיד מיהא לאו נוגע בעדות הוה דאכתי לא מצאו כת שנייה פסולה: **כבר העידו הראשונים** · (א) (כת ראשונה) כשנמצאת כת שניה פסולה כבר נתקבלה בכשרות עדותן של אלו המעידין על הפסול ועדיין לא היה נוגע בעדות ומאחר שנתקבלה בהכשר נאמנין לפסול את הראשונים. ל"א כבר העידו העדים הראשונים כת ראשונה שהעידו בעדותן של בעלי דינין ומהימני דכיון דשניה פסולה תו לא מפסלי קמאי דה"ל נוגע בעדות ולשון ראשון נראה מדנקט בהאי לישנא כבר העידו: **הבא לידון בשטר ובחזקה** · מחזיק בקרקע ואמר לו חבירו מה לך בכאן וא"ל אתה מכרתיה לי ואכלתיה שני חזקה ועדיין שטר מכירה בידי, נידון בשטר, על כרחו צריך להביא השטר ויברר דבריו ואם לא מצא שטר יפסיד דלא מהניא ליה חזקה ואע"ג דחזקה במקום שטר קיימא כדאמרי רבנן עד תלת שנין מזדהר איניש בשטרי' טפי לא מזדהר האי כיון דאמר ישנו בידי, צריך לברר: **נידון בחזקה** · משמע על כרחו יביא עדי חזקה ושטר לא מהני, להכי פריך בחזקה ולא בשטר והא שטר עיקר ראיה הוא וכיון דיש לו שטר אין בחזקה אפי' משום בירור דברים דבמקום שטר לא הוזכרה חזקה דהיא גופא לא אתיא אלא מכח השטר דאמר על ידי השטר אחזקתי בו ואבד ממני לאחר ג' שנים: **אף בחזקה** · באיזה מהן שירצה ואם יש לו עדי חזקה א"צ לברר דבריו על השטר והיינו דאמר (ג) ר' מאיר כרבי ורבנן כר' שמעון: אפי' תימא רבנן כרבי סבירא להו דעד כאן לא קאמר רבי התם צריך לברר אלא משום דחזקה לאו עיקר ראיה הוא דמכח השטר הוא דאתיא דאי הוה טעין ברישא החזקתי בה מעצמי שלא אמר לי אדם דבר מעולם אין זו חזקה וכי אמר לו אתה מכרתיה לי, דהיינו בשטר, ואבדתיו לאחר ג' שנים הויא חזקה הלכך האי הואיל ואמר ישנו בידי צריך לברר אבל אמר יש לי ב' כיתי עדי' והביא אחת כיון דהני לאו מכח הני אתו א"צ לברר דבריו ולחזור אחר כת שניה וללישנא בתרא ה"ק אפי' תימא תרווייהו אליבא דרבי פליגי ור"מ אמר לך אנא דאמר אפי' לרבי ומשום דהלכה כרבי *מחבריו מהדרינן לאוקמא לפלוגתייהו אליביה: [נ"ל מחבירו]

בעדים

ואמר רב דימי כגון דקבליה בחד · תימה למה לי לאתויי הא דרב דימי ויש לומר דאי לאו דרב דימי לא הוה קשיא ליה תנינא דאי מהתם ה"א דמיירי דקביל עליה כבי תרי דהוי תרתי לריעותא והתם קאמר ר"מ דיכול לחזור אבל בחדא לריעותא לא אמר רבי מאיר דיכול לחזור בו ומשום הכי מייתי מילתיה דרב דימי דקא משמע לן דאפילו בחדא ריעותא קאמר ר' מאיר יכול לחזור בו וקא מקשי שפיר תנינא:

ורבנן סברי צריך לברר · ה"ג בקונטרס בלשון אחרון דרבנן סברי דצריך לברר בו' אם יאמר אדם בב"ד אביא ב' כיתי עדים כשרים צריך לברר דבריו ולהביא שתי כיתי עדים כשרים ואם לא הביאם כשרים יפסיד הלכך אינו יכול לפסול הראשונים שאם הראשוני' פסולים זה לא יגבה חובו בעדים אחרונים שצריך לברר ולהביא כולם כשרים וקשה לר"ת דבפ' גט פשוט (ב"ב קסט: ושם) משמע דאפילו מאן דאמר צריך (ג) היינו לכתחילה יאמרו לו ב"ד ברר דבריך אבל מכל מקום אם אין יכול לברר בכך לא יפסיד ונראה לר"ת כפ"ה בלשון ראשון ר"מ סבר צריך לברר הלכך יכול לפסול הראשונים לפי שלא יפסיד שום דבר אם הראשונים פסולין לפי שבית דין אומרים לו ברר דבריך דמסתמא יעשה מה שב"ד יצוה עליו וא"כ לא יפסיד לפסול הראשונים שמתקיים העדות בשאר:

בלולה

עין משפט נר מצוה

ח א ב טוש"ע ח"מ סי' יג סעיף ד:

ט ג מיי' פט"ו מהל' טוען הלכה א סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' קמ סעיף ד:

רבינו חננאל

כבי תרי. ואקשינן איני והא מדקתני רישא דיינו וסיפא עדיו אלמא עדיו דווקא קתני תרדתה זה הפירוק והורנו אלא מתני' כגון שמעיד בעל דין הנתבע הוא ואחר על משפחתם של עדים הללו שהן פסולי משפחת עבדים והדין ידוע שהעבד פסול לעדות הוא ר' מאיר סבר אמשפחה קא מסהיד והני סהדי מאיליהן פסלי ורבנן סברי האי בעל דין נוגע בעדותו הוא ואי מביא ראיה בעדים אחרים וולתי הוא שהן קרובים או פסולין שפיר ואם לאו הרי הן כשרין ואין יכול לפוסלן כי אתא רב דימי אמר מחלוקת ר' מאיר וחכמים בשתי כתי עדים דר' [מאיר] סבר צריך המגיש ראייתו לברר שזו הכת הן עדיו ואם נמצאו פסולין ויבא להגיש הכת האחרת יכול הנתבע לומר לו כבר בעת שבירות הכת האחרת כאילו בטלת (מעדות) [עדות] זו הכת והו יכול לפוסלן שאמר ר' מאיר. וחכמים סברי אם בטלה עדות הכת הראשונה מגיש הכת השניה ושפיר דמי כי לא בטלם בתחלה. אבל בזמן שבתחלה אין שם אלא כת אחת דברי הכל אין יכול לפוסלן וכן אם נמצאת כת שנייה קרובין או פסולין מתקיימת העדות בכת הראשונה שכבר העידו ואמרינן לימא ר' מאיר וחכמים בפלוגתא דר' ורשב"ג פליגי ר' כר' מאיר וחכמים כרשב"ג דתניא הבא לידון בשטר ובחזקה נידון בשטר דברי ר' רשב"ג אומר אף בחזקה. וקיי"לן דבצריך לברר פליגי ר' סבר צריך לברר וכיון שבא לידון בשטר ובירר כי בשטר זה הביטתו ונמצא השטר פסול בטלה גם החזקה. ורשב"ג סבר אם נפסל השטר מגיש עדי החזקה ומעמידין הקרקע בידו והיינן לא הכא בשתי כתי עדים אפילו ר' כחכמים סבירא ליה דלא אמר ר' אלא בחזקה כי חזקה מכח שטרא קא אתיא והשטר הוא עיקר והחזקה אינה מועלת כלום אם אבד השטר. וכיון שנפסל העיקר בטלה החזקה הבאה מכחו אבל בשתי כתי עדים דהני לאו מכח הני קאתו אפי' ר' מודה דאין צריך לברר כחכמים וקיי"ל בהני כולהו כחכמים וצריך עיון. הא דגרסינן בגם פשוט אמר רב גידל אמר רב

מסורת הש"ס

[לקמן כד.]

ב"ב קסט

רש"ל מ"י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כבר וכו' על כת ראשונה: (ב) ד"ה אף בחזקה וכו' והיינו דאמר לפי לשון ראשון ר' מאיר כרבי: (ג) תוס' ד"ה ורבנן וכו' מאן דאמר צריך לברר היינו:

* רש"י מביא ב' גירסאות שמסומנות (△) והוא מצדיק את השני מטעם ר"ת בתוס' מצדיק הראשונה

נ"ל והאחרון

נושא/מגנה

2 הסברים בשמו של ר' יוחנן מתי אמרינן "צ פוסל צריו" על גה" ר' מאיר/ורבנן

ב' לשונות קמי נותן התשובה